NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420597510
AA43-0273-13/16

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2013.gada 4.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents K.Berķis,
tiesneši M.Birzgalis un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *J.S.* pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu Ls 1000 apmērā, sakarā ar *J.S.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 24.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] *J.S.* (turpmāk – pieteicējs) Ieslodzījuma vietu pārvaldē apstrīdēja Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, nepamatoti ierobežojot pieteicēja tiesības uz pastaigu svaigā gaisā. Pieteicējs lūdza atlīdzināt nodarīto morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks 2010.gada 8.februārī pieņēma lēmumu Nr.1/17-S/107 (turpmāk arī – Lēmums), ar kuru atzina par nepamatotu iesniegto sūdzību un noraidīja pieteicēja lūgumu atlīdzināt morālo kaitējumu.

[2] 2010.gada 1.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atcelšanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Pieteikumā norādīts, ka pieteicējs ir nesmēķētājs, bet brīvības atņemšanas soda izciešanas laikā ir spiests atrasties vienā pastaigu laukumā ar smēķētājiem. Tas ir atstājis nelabvēlīgu ietekmi uz pieteicēja fizisko un psihisko veselības stāvokli. Turklāt kardiologs pieteicējam rekomendējis vairāk atrasties svaigā gaisā.

Daugavgrīvas cietuma Grīvas nodaļā pieteicējs ieradās 2009.gada janvārī, un sporta laukums līdz vēlam rudenim bija atvērts no plkst.9.00 līdz plkst.21.00, un to varēja izmantot ieslodzītie, kuri nesmēķē, pastaigām. Sporta laukumu pastaigām aizliedza izmantot */datums/*. Līdz ar to pieteicējs un citi ieslodzītie, kuri nesmēķē, bija spiesti pastaigu laukumā atrasties kopā ar smēķētājiem.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 24.maija spriedumu noraidīts pieteicēja pieteikums.

Spriedumā norādīts, ka pieteicējs apgalvo, ka sporta laukumu pastaigām aizliedza izmantot */datums/*, līdz ar to pieteicējs un citi ieslodzītie, kuri nesmēķē, bija spiesti pastaigu laukumā atrasties kopā ar smēķētājiem.

Savukārt Daugavgrīvas cietuma Uzraudzības daļas vecākais uzraugs 2010.gada 27.janvāra ziņojumā norāda, ka */datums/* pildīja dienesta pienākumus un saskaņā ar „Ieslodzīto dienas kārtību" uzreiz pēc rīta skaitliskās pārbaudes tika atvērtas */numurs/*.korpusa dzīvojamo kameru durvis, kā arī izeja no */numurs/*.korpusa un divi pastaigu pagalmi. Turklāt no plkst.13.00 līdz plkst.16.00 tika atvērts arī */numurs/* sporta laukums.

Tiesa norāda, ka, lai gan cietuma darbinieka dienesta ziņojums pats par sevi nav uzskatāms par absolūti ticamu un neapstrīdamu, cietuma darbinieka liecinātajam par notikumiem, kas risinājušies, tam pildot savus dienesta pienākumus, ir piešķirama augsta ticamības pakāpe. Lai konstatētu, ka cietuma darbinieks ir sniedzis nepatiesas liecības, ir nepieciešami pārliecinoši pierādījumi.

Konkrētajā gadījumā tiesas rīcībā nav neviena pierādījuma, kā arī pieteicējs uz tādiem nav norādījis, kas norādītu uz to, ka cietuma darbinieks būtu neobjektīvs vai nekompetents lietas apstākļu izklāstīšanā. Lietā nav konstatēti apstākļi, kas dotu pamatu apšaubīt cietuma darbinieka objektivitāti, kā arī apstākļi, kas liecinātu, ka cietuma darbinieks ir tieši vai netieši ieinteresēts lietas iznākumā personīgu motīvu dēļ.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, tiesa secina, ka cietuma darbinieka sniegtajai informācijai piešķirama lielāka ticamība, salīdzinot ar pieteicēja norādīto, ka sporta laukumu pastaigām aizliedza izmantot */datums/*, līdz ar ko pieteicējs un citi ieslodzītie, kuri nesmēķē, bija spiesti pastaigu laukumā atrasties kopā ar smēķētājiem.

Turklāt, izvērtējot cietuma darbinieka dienesta ziņojumā norādītos paskaidrojumus, tiesa secina, ka tie papildina arī pārējos lietas materiālus un lietā esošos pierādījumus, kā rezultātā pieteicēja argumenti ir noraidāmi.

Tiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums par Daugavpils cietuma administrācijas faktiskās rīcības, aizliedzot izmantot sporta laukumu pastaigām */datums/*, līdz ar ko pieteicējs un citi ieslodzītie, kuri nesmēķē, bija spiesti pastaigu laukumā atrasties kopā ar smēķētājiem, atzīšanu par prettiesisku ir noraidāms.

Tā kā tiesa nekonstatē cietuma administrācijas prettiesisku faktisko rīcību, nav pamata arī izvērtēt cēloņsakarību starp pieteicēja aprakstīto Daugavpils cietuma administrācijas rīcību un pieteicēja veselības traucējumiem. Tādējādi arī

nav pamata apmierināt pieteicēja prasījumu par morālo kaitējumu Ls 1000 apmērā.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 24.maija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Pieteicējs sūdzībā Ieslodzījuma vietu pārvaldei *(lietas 29.-31.lapa)* un pieteikumā *(lietas 4., 8.lapa)* ir norādījis, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija ir prettiesiski ierobežojusi pieteicēja tiesības uz pastaigu svaigā gaisā, jo laukumos, kas paredzēti pastaigām, tiek smēķēts, savukārt sporta laukums, kurā ir iespējams uzturēties svaigā gaisā, */datums/* nav ticis atvērts.

Pieteicējs norāda, ka Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība, liedzot tiesības uz pastaigu svaigā gaisā, radīja draudus pieteicēja veselībai un ir vērtējama kā cietsirdīga un pazemojoša izturēšanās pret pieteicēju kā notiesāto personu. Pieteicējs arī vēlas, lai viņam tiktu atlīdzināts nodarītais morālais kaitējums Ls 1000 apmērā.

Izskatījusi pieteicēja sūdzību, Ieslodzījuma vietu pārvalde 2010.gada 8.februāra lēmumā Nr.1/17-S/107 nekonstatēja, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija būtu rīkojusies prettiesiski, un noraidīja pieteicēja prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Ievērojot iepriekš minētos lietas faktiskos apstākļus, apgabaltiesas ieskatā, pieteikuma priekšmets nav vis Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2010.gada 8.februāra lēmuma Nr.1/17-S/107 atcelšana, kā tas, ierosinot lietu, ir ticis norādīts, bet gan Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšana par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšana Ls 1000 apmērā.

[7] Latvijas Republikas Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Satversmes 111.pantā noteikts, ka valsts aizsargā cilvēku veselību. Savukārt Satversmes 115.pantā noteikts, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē.

Administratīvās apgabaltiesas ieskatā, pieteicēja prasījums par Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir pārbaudāms iepriekš minēto Satversmes normu kontekstā, proti, lietā ir noskaidrojams, vai Daugavgrīvas cietuma administrācija attiecībā pret pieteicēju kā iestādei īpaši pakļautu personu nav pieļāvusi iepriekš minēto Satversmē noteikto cilvēktiesību pārkāpumu.

[8] Pieteicējs strīdus periodā izcieta sodu Daugavgrīvas cietumā slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4}panta astotā daļa, kas paredz notiesāto, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, tiesības, *expressis verbis* neregulē jautājumu par pastaigas ilgumu svaigā gaisā, vien paredz, ka saskaņā ar minētā panta septītās daļas 6.punktu notiesātajiem ir tiesības no rīta celšanās laika līdz naktsmieram atrasties noteiktā iecirknī ārpus kameras.

Savukārt Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.^{4}panta devītās daļas 5.punkts noteic, ka tiem notiesātajiem, kuri sodu izcieš slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības izmantot pastaigas vai piedalīties sporta spēlēs svaigā gaisā ne mazāk kā vienu stundu dienā.

Tādējādi atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa normām pieteicēja pastaigas ilgums svaigā gaisā soda izciešanas režīma vidējā pakāpē nedrīkstēja būt mazāks par vienu stundu.

Arī Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi: prasība, ka ieslodzītajām personām jādod iespēja katru dienu vismaz vienu stundu pastaigāties svaigā gaisā, ir vispāratzīta kā tiesību pamatgarantija. Visām ieslodzītajām personām bez izņēmuma ir jāļauj katru dienu kādu laiku aktīvi pavadīt svaigā gaisā (..) *(sk. Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (Komiteja) (CPT) Standarti. II Cietumi, Ieslodzījums cietumā, Izvilkums no Otrā vispārējā ziņojuma [CPT/Inf (92) 3], 48.punkts, http://www.cpt.coe.int/lang/lva/lva-standards.doc).*

Arī Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas Cietumu noteikumiem 27.1.punktā noteikts, ka ikvienam ieslodzītajam jādod iespēja katru dienu vismaz vienu stundu pavadīt svaigā gaisā, ja vien to atļauj laika apstākļi *(http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/Rec_2006_2 Latvia.pdf).*

[9] Likuma „Par tabakas izstrādājumu ražošanas, realizācijas, reklāmas un smēķēšanas ierobežošanu" 2.pants noteic, ka viens no likuma mērķiem ir aizsargāt cilvēka veselību un tiesības uz tīru, ar tabakas un augu smēķēšanas produktu dūmiem nepiesārņotu vidi. Savukārt likuma 11.panta pirmajā daļā noteikts, ka ir aizliegts smēķēt ieslodzījuma vietās, izņemot telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai. Attiecīgās iestādes iekšējās kārtības noteikumos var paredzēt iespēju smēķēt arī ārpus telpām, kas speciāli ierādītas smēķēšanai.

Atbilstoši iepriekš minēto tiesību normu saturam secināms, ka ieslodzījumā esošai personai ir tiesisks pamats prasīt, lai vide, kurā tā uzturas, ir brīva no tabakas dūmiem. Savukārt, lai to nodrošinātu, vietas, kurās tiek smēķēts, ir speciāli jānodala un jāierāda.

Pieteicējs ir norādījis, ka */datums/* nav varējis uzturēties svaigā gaisā, jo sporta laukums ir bijis slēgts, bet pastaigu laukumos citi notiesātie smēķē.

Attiecībā uz smēķēšanu pastaigu laukumos ne Ieslodzījuma vietu pārvalde, ne Daugavgrīvas cietuma administrācija lietā nav iesniegusi pierādījumus par pretējo, proti, par to, ka Daugavgrīvas cietumā būtu telpas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai, vai iekšējās kārtības noteikumos būtu noteiktas citas telpas, kurās atļauts smēķēt, un pastaigu laukumi netiek izmantoti smēķēšanai.

Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegtajai informācijai vispārīgi Daugavgrīvas cietuma Grīvas nodaļā slēgtā cietuma soda izciešanas režīma vidējā pakāpē notiesātie tiek izvietoti */numurs/*, kurš ir aprīkots ar diviem pastaigu pagalmiem un sporta laukumu. Notiesātie saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.[4]panta septītās daļas prasībām no rīta cēliena līdz naktsmieram var atrasties */numurs/* iecirknī ārpus kameras, tajā skaitā izmantot savas tiesības uz pastaigu divos pastaigu pagalmos (*lietas 45.lapa*).

Savukārt pirmās instances tiesas sēdē atbildētāja pārstāve ir paskaidrojusi, ka notiesātie Daugavgrīvas cietumā var izmantot savas tiesības uz pastaigu divos pagalmos. Pagalmos, kas ir domāti pastaigām, ir tiesīgi atrasties gan smēķējošie, gan nesmēķējošie notiesātie. Kamerās notiesātajiem smēķēt ir aizliegts. Likumā nav noteikts, ka ir jābūt ierīkotai smēķētavai, un cietuma administrācijai nav pienākuma nodrošināt (nesmēķējošos notiesātos) ar atsevišķu pastaigu laukumu *(lietas 53.lapa)*.

Izvērtējot pieteicēja sniegtos paskaidrojumus kopsakarā ar atbildētāja sniegto informāciju, kā arī atbildētāja pārstāves sniegtos paskaidrojumus tiesas sēdē par to, ka smēķēt kamerās ir aizliegts, bet likums neparedz prasību ierīkot smēķētavu un pastaigu laukumos var atrasties visi notiesātie, gan smēķējošie, gan nesmēķējošie, apgabaltiesa atzīst par ticamiem pieteicēja paskaidrojumus par to, ka pastaigu laukumus notiesātie izmanto smēķēšanai.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija, nenodalot un speciāli nenorādot telpu vai vietu, kas paredzēta smēķēšanai, un pieļaujot smēķējošu notiesāto atrašanos abos pastaigu laukumos, nav nodrošinājusi likumā „Par tabakas izstrādājumu ražošanas, realizācijas, reklāmas un smēķēšanas ierobežošanu" noteiktās prasības attiecībā uz smēķēšanas ierobežošanu ieslodzījuma vietās. Līdz ar to arī uzturēšanās pastaigu laukumā, kurā netiek nodrošināta no tabakas dūmiem tīra vide, nav atzīstama par pastaigu svaigā gaisā.

[10] Tomēr no lietas materiāliem un pieteicēja pieteikuma ir secināms, ka pieteicējam ir bijusi nodrošināta iespēja atrasties svaigā gaisā arī ārpus pastaigu laukumiem.

Proti, pieteicējs pieteikumā un sūdzībā Ieslodzījuma vietu pārvaldei ir norādījis, ka no 2009.gada janvāra līdz vēlam rudenim cietuma sporta laukums ir bijis atvērts no plkst.9.00 līdz 21.00, izņemot pusdienu un vakariņu laiku. Līdz ar to secināms, ka pieteicējs ir varējis izmantot sporta laukumus pastaigām svaigā gaisā vairākas stundas dienā.

Taču pieteicējs ir norādījis, ka viņam nav bijusi iespēja uzturēties sporta laukumā */datums/*, kad sporta laukums ir bijis slēgts.

Lietas materiālos ir iesniegts Daugavgrīvas cietuma uzrauga *S.K.* 2010.gada 27.janvāra ziņojums, kurā ir norādīts, ka */datums/* viņš ir pildījis */numurs/* vecākā uzrauga pienākumus un */numurs/* sporta laukums ir ticis atvērts no plkst.13.00 līdz plkst.16.00. Pieteicējs ar iesniegumiem vai sūdzībām pie viņa nav vērsies *(lietas 35.lapa).*

Daugavgrīvas cietuma uzrauga norādītais laiks atbilst arī apstiprinātajā ieslodzīto dienas kārtībā noradītajam laikam, kas atvēlēts notiesāto ikdienas pastaigām *(lietas 33.lapa).*

Arī Daugavgrīvas cietuma administrācija ir apstiprinājusi, ka sporta laukums ir bijis atvērts, gan nedaudz ilgāk, proti, no plkst.13.00 līdz 16.30 *(lietas 45.lapa).*

Izvērtējot iepriekš norādītos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa piekrīt un pievienojas pirmās instances tiesas secinājumiem (sk. šā sprieduma [3] punktu), ka lietā nav konstatējami apstākļi, kas ļautu apšaubīt cietuma darbinieka objektivitāti un viņa sniegtās informācijas patiesumu par to, ka */datums/* sporta laukums ir bijis atvērts pastaigām no plkst.13.00 līdz 16.00, jo minētā informācija savstarpēji apstiprinās arī ar iekšējās kārtības noteikumos paredzēto notiesāto režīmu, kā arī Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegto informāciju.

Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst par nepierādītu un nepamatotu pieteicēja apgalvojumu, ka */datums/* viņam ir liegta pastaiga svaigā gaisā, jo atbilstoši lietā iesniegtajiem pierādījumiem pieteicējam */datums/* ir bijusi nodrošināta iespēja atrasties sporta laukumā svaigā gaisā vismaz trīs stundas, kas pārsniedz minimālo laiku, kas jāatvēl notiesāto pastaigām svaigā gaisā gan atbilstoši Latvijas Sodu izpildes kodeksa normām, gan Eiropas Padomes rekomendācijām (sk. šā sprieduma [8] punktu).

Ņemot vērā, ka lietā nav strīda par to, ka pārējā laikā, ko pieteicējs pavadīja Daugavgrīvas cietumā, viņam bija nodrošināta pieeja sporta laukumam, ko varēja izmantot pastaigām svaigā gaisā, turklāt ziemas periodā vismaz trīs stundu garumā, bet vasaras un rudens sezonā no plkst.9.00 līdz 21.00, izņemot pusdienu un vakariņu laiku, lietā nav konstatējams, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija attiecībā pret pieteicēju kā iestādei īpaši pakļautu personu būtu pieļāvusi iepriekš sprieduma [7] punktā norādīto Satversmē noteikto cilvēktiesību pārkāpumu.

[11] Ievērojot iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums par to, ka Daugavgrīvas cietuma administrācija nepamatoti ir ierobežojusi viņa tiesības uz pastaigu svaigā gaisā, ir nepamatots un noraidāms. Ņemot vērā, ka nav konstatējams Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcības prettiesiskums, ir noraidāms arī pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt *J.S.* pieteikumu pilnībā.

Uzlikt par pienākumu *J.S.* triju mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atmaksāt Latvijas Republikai valsts nodevu 30 latu apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents *(paraksts)* K.Berķis

Tiesneši *(paraksts)* M.Birzgalis

(paraksts) A.Šteinberga

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas

tiesnesis K.Berķis
Rīgā 2013.gada 4.martā